

3 Vragenuur

Vragenuur

Vragen Sneller

Vragen van het lid Sneller aan de minister van Economische Zaken over het bericht "**SER waarschuwt: Nederland niet klaar voor AI-veranderingen op werkvloer**".

De voorzitter:

Dan heet ik nu graag van harte welkom de minister van Economische Zaken. Ik geef graag het woord aan de heer Sneller van de fractie van D66. Het woord is aan hem.

De heer Sneller (D66):

Dank, voorzitter. Nu de woningmarkt is opgelost, gaan we in het tweede blokje even de economie oplossen.

Voorzitter. De SER, de Sociaal-Economische Raad, waarschuwt: Nederland is niet klaar voor AI-veranderingen op de werkvloer. Ik was blij dat dit geagendeerd werd voor het vragenuur, want over het algemeen lijkt het onderwerp AI heel ver weg te liggen. Tegelijkertijd moeten we langetermijndenken juist combineren met kortetermijndoen, zoals ook het pleidooi is in het boek "Langetermijndenken in beleid" van De Argumentenfabriek. Het is daarom goed dat ook de voorzitter van de SER, Kim Putters, bij het presenteren van dit rapport zei: "Mijn grootste vrees is dat we de urgentie niet zien. Dat is onacceptabel."

We debatteren over twee onderwerpen vaak met de minister van Economische Zaken. Het eerste is achterblijvende productiviteitsgroei, oftewel: kunnen we met minder mensen steeds weer meer produceren? Het tweede is krapte op de arbeidsmarkt. Er zijn gewoon te weinig mensen om alle beschikbare banen te vervullen. Voor beide kan AI een deel van de oplossing bieden, maar het is volop in beweging en dat roept ook zorgen op: "Waar gaat het heen? Wat betekent het voor mij? Worden we niet nog afhankelijker van andere landen, zoals de Verenigde Staten en China, als we dit pad opgaan?" Het risico is dat de onzekerheid ons gaat verlammen. Nederland doet nu al te weinig om grip te krijgen op deze ontwikkelingen en om de kansen te benutten. Dat vraagt juist om een actief kabinet, dat dus moet investeren in onderwijs, onderzoek en de adoptie van AI.

Dat is eigenlijk ook mijn eerste vraag aan de minister. De SER zegt: "Het benutten van de kansen vraagt aandacht voor de risico's." Oftewel, overal wordt gezegd dat we de politiek nodig hebben om de kansen te benutten en risico's te vermijden, om zo te zorgen dat dit ook op de lange termijn draagvlak houdt. Deelt de minister die inschatting? Hoe rijmt hij dat met de stilte vanuit het kabinet op dit onderwerp?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Beljaarts:

Dank u wel, voorzitter. Dank voor de vraag van de heer Sneller. Ik was ook blij dat het onderwerp doorging, want het kabinet zet er actief op in. Het advies van de SER geeft ook niet aan dat we een koerswijziging moeten aangaan, maar dat we juist moeten intensiveren. Dat is ook precies wat we doen. Dat doe ik niet alleen vanuit mijn eigen portefeuille, zoals bijvoorbeeld met de AI-faciliteit of met de productiviteitsagenda, waarvan AI een heel belangrijk onderdeel is. Mijn collega van OCW doet dat ook, bijvoorbeeld met het Nationaal Onderwijslab AI. We investeren daar dus in. Daar zijn deels Groeifondsgelden mee gemoeid, en deels gelden van de eigen begrotingen. Dus ja, het klopt dat er een risico is, maar er zijn ook kansen. Er zijn heel veel kansen om onder andere de productiviteit beter te benutten, die we met beide handen aangrijpen.

De heer Sneller (D66):

Als je bezuinigt op onderwijs, als je bezuinigt op onderzoek en als je bezuinigt op innovatie, dan is een oproep van de SER om extra te investeren volgens mij een koerswijziging en geen oproep om door te gaan op hetzelfde pad. De vraag op dat onderwerp is dus: wat gaat er precies gebeuren om te zorgen dat we meer gaan investeren in AI? Over de AI-faciliteit heb ik rond de Voorjaarsnota alleen gelezen: we zoeken nog naar het geld en bij OCW gaan we het in ieder geval niet vinden.

Minister Beljaarts:

Dank voor de vraag. Ik zou willen dat ik nu een uitsluitend antwoord kon geven over de investering in de AI-faciliteit. Ik kan er wel over zeggen dat we daar in een afrondende fase zitten. Zoals de heer Sneller weet, is er ook een tijdsklok aan het tikken omdat het gaat over de inschrijving voor Europa. Brussel zal de helft van het bedrag bijleggen. Het gaat heel goed. Ik had heel graag naar aanleiding van deze vraag nu uit de doeken gedaan dat het er is, maar dat is nog net iets te vroeg.

De heer Sneller (D66):

De tijd tikt inderdaad behoorlijk hard door. Dat geldt niet alleen voor de AI-faciliteit, waartoe we eigenlijk al tijden geleden de stap hadden moeten kunnen zetten. Überhaupt moet er nu worden geïnvesteerd in onderwijs en onderzoek. We blijven daarbij met dit kabinet de verkeerde kant op kachelen. Ik hoor hier niet: ja, ik zie dat en we gaan dat wijzigen. Ik geef de minister toch de kans om in ieder geval het SER-advies op dat punt op waarde te schatten en ook te zeggen: ja, dat zou eigenlijk wel moeten gebeuren.

Minister Beljaarts:

Volgens mij hebben we hetzelfde SER-advies gelezen. Ik ben ook blij met het advies, want we hebben het als kabinet zelf aangevraagd. Ik zie het dus ook als ondersteuning, temeer omdat het niet vraagt om een drastische koerswijziging maar om een intensivering. Dat heeft niet alleen met intensivering van funding te maken, maar ook met focus op dit onderwerp. Dat focussen is precies wat we doen, ook mijn collega Bruins van OCW. Er gaat ook 80 miljoen naar dit onderdeel waarvoor hij verantwoordelijk is. We hebben in andere debatten ook deze discussie gehad over de noodzaak van AI. Volgens mij vinden we elkaar daar volledig, omdat die intensivering ook nodig is. Het lid Sneller weet dat dit sinds mijn aantreden heel hoog op de agenda

is komen te staan. Niet voor niets is de AI-faciliteit in recordtempo terechtgekomen in de besluitvormende fase waarin we nu zitten. Vanuit mijn portefeuille, maar ook vanuit die van mijn collega's, is AI dus een onderwerp dat wij volledig omarmen. We blijven ook na dit jaar gewoon kijken of er adequate funding op zit, ook op onderwijs en onderzoek.

De heer Sneller (D66):

Dan kom ik bij de bijscholing en de omscholing. Ik krijg bij het lezen van het SER-advies toch niet hetzelfde gevoel als de minister. Ik proef daarin heel veel zorgen over het gebrek aan tempo, het gebrek aan ambitie en het gebrek aan middelen op die onderwerpen. AI kan banen heel snel laten verdwijnen en heel snel laten veranderen. We moeten ervoor zorgen dat mensen dat mee kunnen maken. Dat is belangrijk om het op de lange termijn ook draagvlak te geven. Ik zie daar toch wel degelijk een oproep om meer werk te maken van omscholing en bijscholing, waar de potten nu vaak leeg blijven. Wat gaat de minister met zijn collega's doen om dat wel te regelen?

Minister Beljaarts:

Een van die zaken betreft de Digital Innovation Hubs. Die zijn specifiek gericht op het mkb: 10 miljoen vanuit Nederland, 10 miljoen vanuit Brussel. Dat is erop gericht om op de werkvloer te gaan werken met AI om bijvoorbeeld repetitief werk over te nemen of op een andere manier de rekenkracht te gelde te maken. Daarin wordt geïnvesteerd. Dat is er één. Een tweede voorbeeld is de Onderwijshub. Ik hecht er wel aan om te zeggen dat dit natuurlijk wel een en-en-verhaal is. Dit kun je niet alleen van overheidswege opleggen en regisseren. Het moet ook op de werkvloer, door werkgevers en door kennisinstellingen worden omarmd als een kans en als iets om mee aan de slag te gaan: op welke ethische manier gaan we het inzetten, ook voor de kwaliteit van werk? Dat zijn heel terechte vragen. Volgens mij was dit ook een subvraag van de heer Sneller. Dit is dus een heel terechte constatering van de heer Sneller. We staan hiervoor met z'n allen aan de lat, ook werkgevers en ook het Rijk in een regierol die de overheid past. Het is absoluut een valide punt.

De heer Sneller (D66):

Ik denk dat de SER goede aanbevelingen geeft voor werkgevers en werknemers. Ik hoop ook dat het productivity board van de minister dit straks kan bestendigen.

Gezien de tijd kom ik bij mijn laatste vraag. De heren Bakker en Prins deden vorige week in NRC een mooie oproep rondom een nationaal actieplan voor de AI-transitie. Zij zeggen eigenlijk: laat het kabinet een AI-conferentie organiseren met ondernemers, onderzoekers en beleidsmakers over de vraag waar de prioriteiten liggen. Het doel is niet om de wereld te imponeren, maar om in eigen land daadwerkelijk stappen te zetten. Is de minister daartoe bereid?

Minister Beljaarts:

Dat ben ik zeker. Waar ik ook eerder aan wilde refereren, is dat we natuurlijk vanuit het kabinet ook nog met een kabinetsreactie komen op dit SER-advies. Daar wil ik exact dit ook in verwerken en meenemen. Absoluut. Het is een heel terechte oproep, die ik alleen maar warm kan ondersteunen.

De voorzitter:

Heel goed, dank u wel. Vervolg vragen. 30 seconden voor de heer Thijssen, GroenLinks-PvdA.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Dit kabinet bezuinigt miljarden op innovatie en onderzoek. De SER zegt: er moet echt geïntensiveerd en geïnvesteerd worden. Dit kabinet blijft maar zeggen dat er geen koerswijziging nodig is. Ik kan daar geen chocola van maken.

Maar ik heb een andere vraag. De SER zegt namelijk ook: die hele verandering van AI gaat, als we niet oppassen, leiden tot een tweedeling in onze samenleving, tussen mensen die erin mee kunnen komen en mensen die er niet in mee kunnen komen. Ziet de minister dit gevaar ook en wat gaat de minister doen om deze tweedeling te voorkomen?

Minister Beljaarts:

Ik ben geen expert op het gebied van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maar ik kan de heer Thijssen daar voor zijn comfort wel voor een deel in tegemoetkomen. Ook dit is een heel complex vraagstuk. Het heeft met ethiek te maken, het heeft met opleiding te maken, het heeft met de regering te maken, die zowel de koers zet alsook regie voert. Het is complex en het is net zoals het gebruik van social media ook niet iets wat het kabinet dan maar even gaat reguleren. Dit is iets in samenhang en daar is absoluut aandacht voor nodig. Maar ik herhaal wat ik net ook tegen de heer Sneller zei: dit is iets waarin wij allemaal een rol te spelen hebben. Overigens heb ik, zeg ik voor de helderheid, niet gezegd dat er geen koerswijziging nodig is. Dat heeft de SER geconcludeerd in het advies.

Mevrouw Martens-America (VVD):

AI is er en gaat niet meer weg. Als we de rapporten lezen, inclusief de aanbevelingen van Draghi, is het devies dat Nederland, en eigenlijk ons hele continent, AI moet gaan omarmen. 28% van de ondernemers geeft aan dat de regelgeving die wij op dit moment hebben, belemmerend werkt. Een groot deel van de start-ups en scale-ups vertrekt naar Amerika. Vorige week heeft deze Kamer een motie aangenomen van onder andere mij, die de minister oproept om in Europa te gaan pleiten voor een versoepeling van de AI Act. Ik ben heel erg benieuwd hoe de minister hier nu naar kijkt, ook in het licht van dit rapport. Is hij bereid om dit te doen?

Minister Beljaarts:

Dank voor de vraag. Het is een terechte vraag en de zorg deel ik. Daar heb ik het in andere debatten ook over gehad met mevrouw Martens. Ook hier is het denk ik weer goed om het hele speelveld helder te krijgen. Aan de ene kant, en daar sta ik als eerste voor aan de lat, willen we minder regelgeving, want dat is wat we nodig hebben om in die start-upscene door te komen. Aan de andere kant kan ik mij zomaar ook een ander debat voorstellen, waarin juist meer regelgeving gevraagd wordt op het gebied van ethiek, privacy, mensenrechten en dat soort zaken, in relatie tot AI. Als wij focussen op belemmeringen in wet- en regelgeving en regeldruk op het gebied van start-ups, om de mooie dingen van AI te omarmen, dan ben ik daar altijd toe bereid. Ik kan natuurlijk niet vooruitlopen op een andere, ook

terechte vraag over AI-regelgeving op het gebied van ethiek, privacy, veiligheid en dat soort zaken. Maar de kernboodschap ondersteun ik uiteraard.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):

We lezen ook dat vooral het mkb achterblijft. Dat is toch het hart van onze economie. AI-toepassingen zouden juist heel veel kansen kunnen bieden voor het mkb om slimmer te werken. Hoe stimuleert de minister dat deze kansen ook echt worden benut, zonder dat het voor het mkb, zoals net werd gevraagd, weer extra regeldruk en extra kosten met zich meebrengt?

Minister **Beljaarts**:

Onder andere door die Digital Innovation Hubs gaan we daadwerkelijk 20 miljoen investeren zodat het mkb op het gebied van AI mee kan komen en zich kan ontwikkelen. Ook in mijn productiviteitsagenda ga ik daar uitvoerig bij stilstaan, juist omdat daar ook de grootste winst te behalen is. De grote multinationals zijn vaak wat verder op dit vlak, dat snapt iedereen. Die weten ook de weg en de potjes daartoe te vinden. Het mkb heeft daar juist meer behoefte aan en blijft inderdaad achter, zoals mevrouw Van Meetelen terecht zegt. Daar heb ik dan ook specifiek aandacht voor, niet alleen met die hubs maar ook in de productiviteitsagenda, om ervoor te zorgen dat het voordeel ook bij het mkb gevoeld wordt.

De **voorzitter**:

Dank aan de minister van Economische Zaken voor zijn aanwezigheid vandaag.